הא איתהנית א"ל מתניתין היא הי מתניתין א"ל ° לכי תשמש לי שקל סודריה כרך ליה א"ל אם נהנית משלמת מה שנהנית אמר רבא א)כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סייעיה דאע"ג דלא דמי למתניתין קבלה מיניה האי זה נהנה וזה חסר והאי זה נהנה וזה לא חסר הוא ורמי בר חמא סתם פירות ברשות הרבים אפקורי מפקר להו תנן ב)א המקיף חבירו משלש רוחותיו וגדר את הראשונה ואת השניה ואת השלישית אין מחייבין אותו הא רביעית מחייבין אותו ש"מ זה נהנה וזה לא חסר חייב שאני התם דאמר ליה את גרמת לי הקיפא יתירא ת"ש א"ר יוסי באם עמד ניקף וגדר את הרביעית מגלגלין עליו את הכל טעמא דגדר ניקף הא מקיף פטור ש"מ זה נהנה וזה לא חסר פטור שאני התם גדאמר ליה לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא ת"ש ג)דהבית והעלייה של שנים שנפלו אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות והוא אינו רוצה הרי בעל העלייה בונה בית ויושב בה עד שיתן לו יציאותיו הוא דמחייב ליה בעל הבית הא שכרו לא ש"מ זה נהנה וזה לא חסר פטור שאני התם דביתא לעלייה משתעבד ת"ש רבי יהודה אומר אף זה (א) הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר ש"מ זה נהנה וזה לא חסר חייב שאני התם משום שחרוריתא דאשייתא שלחוה בי רבי אמי אמר וכי מה עשה לו ומה חסרו ומה הזיקו רבי חייא בר אבא אמר ד)נתיישב בדבר הדר שלחוה קמיה דרבי חייא בר אבא אמר ה)כוליה האי שלחו לי ואזלי אילו אשכחי בה טעמא ו)לא שלחנא להו אתמר רב כהנא א"ר יוחנן האינו צריך להעלות לו שכר רבי אבהו אמר רבי יוחנן צריך להעלות לו שכר אמר רב פפא הא דרבי אבהו ז)לאו בפירוש אתמר אלא מכללא אתמר דתנן ח)ונטל אבן או קורה של הקדש הרי זה לא מעל נתנה לחבירו הוא מעל וחבירו לא מעל זבנאה לתוך ביתו הרי זה לא מעל עד שידור תחתיה שוה פרוטה ואמר שמואל ט)חוהוא שהניחה על פי ארובה ויתיב רבי אבהו קמיה דר' יוחנן וקאמר משמיה דשמואל זאת אומרת הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר ושתק ליה איהו סבר מדשתיק מודה ליה ולא היא אשגוחי לא אשגח ביה כדרבה דאמר י)רבה הקדש שלא מדעת כהדיוט

הא איתהנית. דלא לאו חצר דידי הות אוגר אחריני: **לכי תשמש לי.** כשתשמשני שימוש אחד אומר לך: **כרך ליה סודרא.** קיפל לו סודר שלו: **משלמת מה שנהנית.** אלמא בתר הנאה אזלינן: **גברא דמריה סייעיה.** רמי בר חמא: **דאע"ג דלא דמיא.** ההיא בעיא למתניתין: **קיבלה.** רב חסדא מיניה ולא אותביה מידי: **מפקר להו.** ולא חיסר מידי דהא סופן לאיבוד: **משלש רוחותיו.** שהיה לו לראובן שלש שדות אצל שדה שמעון משלש רוחותיו: **וגדר.** ראובן את הראשונה סמוך לשדה שמעון לצד מחיצות חיצונות שהיו לו בינו לשאר הבקעות: **ואת השניה והשלישית.** כזה: **אין מחייבין אותו.** אין מחייבין את שמעון כלום דמאי אהני ליה הרי שדהו פתוחה מצד רביעית: **הא רביעית.**

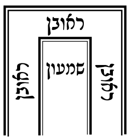

הא אם היה לו לראובן ד' שדות מארבע רוחות של שמעון וגדרן מחייבין את שמעון לתת את חלקו במחיצות הפנימיות שבינו לראובן: **זה נהנה.** שמעון: **וזה לא חסר.** ראובן שהרי יש לו לגדור שדהו: **הקיפא יתירא.** דאי לאו שדה של שמעון בין שדותיו הוי סגי ליה במחיצות חיצונות והוו כל שדותיו גדורים והלכך חסר הוא בשבילו: **אם עמד ניקף וגדר את הרביעית.** גלי אדעתיה דניחא ליה בהקיפו של ראובן ומגלגלים עליו את הכל לתת את חלקו בג' מחיצות פנימיות של ראובן: **הא מקיף.** הא אם קנה מקיף עוד שדה רביעית אצל שמעון וגדרה פטור שמעון: **לדידי סגי לי בנטירא בר זוזא.** לא היה יכולת בידי לגדור גדר של אבנים וסגי לי בגדר קוצים בר זוזא להבדיל ביני ובינך: **הבית והעלייה.** בית של זה והעלייה שעל גבה הויא של אחר: **יציאותיו.** מה שהוציא על הבית. אלמא מדיהיב ליה כל יציאותיו ואינו מנכה לו שכר מה שעמד בבית אלמא זה נהנה שהיה לו לשכור אחרת וזה לא חסר דבלאו הכי לא בעי איהו למבנייה פטור הנהנה: **דבית לעלייה משתעבד.** שעל הבית לסבול העלייה הלכך הדין עם זה לדור בו: **רבי יהודה אומר כו'.** אתנא קמא פליג דבעל העלייה צריך להעלות שכר לבעל הבית: **שחרוריתא דאשייתא.** שמשחיר לו הכתלים הלכך חסר הוא אבל בית ישן לא: **שלחוה בי רבי אמי.** להא בעיא דלעיל זה נהנה וזה לא חסר מהו: **מה חסרו.** זה עמד בבית דלא קיימא לאגרא: **נתיישב בדבר.** נעיין בה: **לאו בפירוש אתמר.** לאו בהדיא שמעה רבי אבהו מיניה דר' יוחנן: **נטל אבן או קורה.** מפרש במסכת מעילה [כ.] דבגזבר עסקינן: **לא מעל.** דמעיקרא נמי ברשותיה הוי כי השתא ולא שינוי הוא: **נתנה לחבירו.** קנייה חבירו דגזבר יש לו רשות ליתן וזה שהוציאו לחולין מעל: **בנאה.** גזבר בתוך ביתו לא מעל כו': **והוא שהניחה ע"פ ארובה.** ולא קבעה בבנין דלא הוי שינוי הלכך לא מעל עד שידור תחתיה: **זאת אומרת.** מדקתני דכי דר תחתיה חייב ואע"ג דשלא מדעת הקדש עבד: בהקדש ליכא למימר שלא מדעת דלדעת שכינה איכא הלכך כהדיוט מדעת דמי:

אין

הא איתהנית. אפילו למ"ד בפ"ק דב"ב (דף יב:) כופין אותו על מדת סדום ויהבינן ליה אחד מצרא שאני הכא שהיה יכול למונעו מתחילה מלדור בביתו ולמ"ד התם מעלינן ליה כנכסי דבר מורין משום דדמי למונע חבירו מתחילה לדור בביתו אבל הכא כבר דר ואם תאמר ההוא דתחב לו חבירו בבית הבליעה דריש אלו נערות (כתובות דף ל:) אמאי חייב האוכל זה נהנה וזה לא חסר הוא שאם היה מחזיר היתה נמאסת ואין שוה כלום וי"ל דלא דמי הואיל ונהנה מחמת החסרון שהיה מתחילה מידי דהוי אהא דתנן מתוך הרחבה משלם מה שנהנית דאלעיסה לא מחייב דהוי שן ברה"ר אלא אהנאת מעיו מחייב אע"פ שאם מחזירו אין שוה כלום: **אפקורי** מפקר להו. לא לגמרי דא"כ אפילו מה שנהנית לא משלם אלא מתייאש מהם שסבור שיתקלקלו מחמת שרבים דורסים עליהם כ)עד שלא יבואו לדמי מה שנהנית: **את** גרמת לי הקיפא יתירא. מתוך פירוש הקונטרס משמע דמיירי בגדר שבין שדהו לשדה ניקף וקשה דהיכי חשיב ליה זה נהנה וזה אין חסר הואיל שכל אותו הגדר לא נעשה אלא להפסיק בין שדותיו לשדה ניקף ועוד דהוה ליה למימר את גרמת לי כל זה ההיקף דהקיפא יתירא משמע שגרס ליה להרבות אלא נראה שמבחוץ סביב לד' רוחות הקיף והקיפא יתירא משום שמחמת שדה האמצעי ההיקף גדול יותר מדאי: **אם** עמד ניקף. בסדר המשנה ל"ג בהדיא ניקף אלא בלישנא דמפרש התם דקאי אניקף דייק הכא: **טעמא** דניקף הא מקיף פטור. ואפילו רבנן לא פליגי אלא משום דא"ל את גרמת לי הקיפא יתירא וא"ת ואי זה נהנה וזה לא חסר פטור אפילו עמד ניקף נמי וי"ל שאני עמד ניקף דגלי אדעתיה דניחא ליה בהוצאה ולא דמי לדר בחצר חבירו דלא גלי אדעתיה אלא בחנם: **ת"ש** ר"י אומר. ואפילו רבנן לא פליגי אלא משום דביתא לעלייה משתעבד: **נתנה** לחבירו כו'. בפ"ק דחגיגה (דף י:) פריך מכדי מגזל גזליה מה לי הוא מה לי חבירו ומשני באבני בנין המסורות לגזבר עסקינן וא"ת מ"מ למעול דהוי מתכוין לקנות ואפילו למ"ד (ב"מ דף מג.) שליחות יד צריכה חסרון ה"מ כשאין מתכוין לקנות הכל וי"ל דאין אדם מועל אלא במתכוין להוציאו מרשות מי שהוא והכא הוא סבור שלו הוא: **והוא** שהניחה ע"פ ארובה. פ"ה דלא קבעה בבנין דלא הוי שינוי הלכך לא מעל עד שידור תחתיה ותימה כי קבעה נמי לא קני דשינוי החוזר לברייתו הוא כדאמר בהגוזל קמא (לקמן צו:) האי דגזל נסכא מחבריה עבדיה זוזי לא קני בשינוי מ"ט דהדר עביד להו נסכא: **אשגוחי** לא אשגח ביה. ושמואל עצמו הדר ביה כדאמרינן בפרק השואל (ב"מ דף צט:):

עין משפט נר מצוה

לח א ב ג מיי' פ"ט מהלכות שכנים הלכה ג סמג עשין פב טור ש"ע ח"מ סי' קנח סעיף ו וע"ש:

לט ד מיי' שם פ"ג הלכה ג סמג שם טוש"ע ח"מ סי' קסד סעיף ה:

מ ה מיי' פ"ג מהלכות גזילה ואבידה הלכה ט סמג עשין עג טור ש"ע ח"מ סי' שסג סעיף ו:

מא ו מיי' פ"ו מהלכות מעילה הלכה ז ח וע"ש בכ"מ סמג עשין רי:

מב ז ח מיי' שם הלכה ח:

מוסף רש"י

כמה לא חלי ולא מרגיש גברא דמריה סייעיה. כמה סמוך ומובטח ואין צריך לדאג מכל רעה מי שהקב"ה בעזרו (יומא כב:). המקיף חברו משלש רוחותיו. שקנה ג' שדות סביב שדה חבירו לשלשת מצריה וגדר את שלשתן ונמצא שדהו של אמצעי זה מוקף משלש רוחותיו (ב"ב ד:). אין מחייבין אותו. לתת כלום, כדאמרינן דסתם בקעה מקום שנהגו שלא לגדור הוא, הכי תמ"ש (תוס' מורנו שמואל, והוא הרשב"ם) ול"ג טעמא משום דאמרי לה מאי אהני ליה מידי שהכל יכולים להיכנס מרוח רביעית, מחייבין אותו כדאמרינן בגמ', ואע"ג דאמרינן דסתם בקעה מקום שנהגו שלא לגדור הוא, ה"מ בין בקעה לבקעה אבל גבוה ד' אמות לפס הוא דלא בעינן לגלות רחיק ראיה, אבל בשביל חזיק הבהמות שלא יכנסו לשדה צריך לגדור גדר שלו עשרה טפחים להזיק מליכנס הבהמות (שם). הבית והעלייה של שנים. בית של זה ועלייה של זה שחלקו כך בנחלת אביהן (ב"מ קיז.). אמר בעל העלייה לבעל הבית לבנות. החומה והתקרה התחתונות המוטלין עליו לבנות והוא יבנה החומה מן התקרה ולמעלה ותקרה העליונה של גג (שם). הרי בעל העלייה בונה בית. לבדו עד תקרה התחתונה, ויושב בה עד שנותן לו יציאותיו. ואח"כ יצא ממנו ויבנה עליותו (שם). נתיישב בדבר. נעיין בה עד שתתיישב דעתנו להשיב כהלכה (גיטין סג:). נתנה לחברו הוא מעל. הנותן מעל שהוציאה לחולין (מעילה כ.) דכיון שנתנם לו הוציאן מיד הקדש לחולין (חגיגה י:) שקנאה חבירו במתנתו והוא ישלם להקדש (ב"מ צט:). וחבירו לא מעל. בכל שיעשה הוא בה, דהא דידיה הוא ועליה דהאיך לשלומי להקדש כדכתיב (ויקרא ה) ואשר חטא מן הקדש ישלם (חגיגה י:). בנאה לתוך ביתו הרי זה לא מעל כו'. במס' חגיגה (שם) פרכינן מכדי משקל שקליה, מה לי בנאה הוא מה לי נתנה לחבירו, ואוקמינן בגזבר שאבני קודש מסורין לו עסקינן, דבלאו הכי נמי ברשותיה הוה מנחא, הלכך לא מעל בהגבהתו (ב"מ צט.). והוא שהניחה על פי ארובה. לפקוק הארובה וכל שעה שירצה נוטלה ולא שנייה מידי (חגיגה יא.). זאת אומרת. דכי דר תחתיה מעל ואע"ג דלא שנייה, הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר. אפילו בחצר דלא קיימא לאגרא דהוה ליה זה נהנה וזה לא חסר, דהא הכא שלא מדעת הקדש דר וקאמר דמשלם מעילה להקדש (ב"מ צט.).

מסורת הש"ס

א) יומא כב: ועי' שם בפי' רש"י ד"ה כמה לא חלי, ב) ב"ב ד:, ג) ב"מ קיז. [ע"ש], ד) [גיטין סג.], ה) [שבועות מח.], ו) [מי לא שלחי'], ז) [ברכות ט. וש"נ], ח) חגיגה י: ב"מ צט: מעילה יט:, ט) [חגיגה יא. ע"ש מעילה כ. ע"ש], י) [בב"מ צט: אי' רבא], כ) ס"א עד שלא יבואו אלא לדמי.

הגהות הב"ח

(א) גמ' ר' יהודה אומר אף זה דר כצ"ל ואות ה' נמחק:

גליון הש"ס

גמ' לכי תשמש. עי' מ"ל פ"ג מהלכות עבדים הלכה ח:

רבינו חננאל

ובתר דשמיש רב חסדא כתלמיד לרב לרמי בר חמא פשטיה ליה מהא דתנן אם נהנה משלמת מה שנהנית. ודחי' לה ואמרי' ולא היא, בעיין זה נהנה וזה לא חסר, ומתני' זה נהנה וזה חסר. והא דתנן במעילה פ"ה נטל אבן או קורה שלהקדש, בנאה בתוך ביתו לא מעל עד שידור תחתיה בשוה פרוטה. ואמ' שמואל והוא שהניחה על פי ארובה, שאם רצה נוטלה. אבל אם בנאה בתוך הבית, חייב מיד. ודייק ר' אבהו מדברי שמואל ואמר זאת אומרת הדר בחצר חבירו שלא מדעתו צריך להעלות לו שכר, ושמע ליה ר' יוחנן ושתק, קבעה בשמיה. ולא היא, אלא דשתיק ליה משום דלא אשגח ביה, דסבר לה כדרבה דאמ' שכירות הקדש שלא מדעת